

БУДУЧЫНЯ — ЗА ДАКЛАДНЫМ ЗЕМЛЯРОБСТВАМ

*(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)*

Пры гэтым спосабе прапануецца, напрыклад, мінімізаваць апрацоўку глебы на асобных землях. Узворванне можа быць заменена паверхневай апрацоўкай. Магчыма нават цалкам замяніць ворыва на тэхналогіі прамога пасеву, калі расліна высяваецца ў непадрыхтаную глебу, але дзякуючы іншым тэхналогіям ураджай застаецца на стандартным узроўні.

«Гэта перспектыўны кірунак не толькі для Беларусі, ён актуальны па ўсім зямным шары, — падкрэсліў Дзмітрый Лужынскі. — Улічваючы адсутнасць у нашай краіне ўласных крыніц энергіі, гэта надзвычай важна».

Асобна можна размаўляць пра вытворчасць бульбы. Па інфармацыі **намесніка генеральнага дырэктара па навуковай рабоце Навукова-вытворчага цэнтара НАН Беларусі па бульбаводстве і плодаагародніцтве Вадзіма МАХАНЬКО**, нягледзячы на зніжэнне пасяўных плошчаў «другога хлеба», бульбы сёлета ў краіне «не шмат, а вельмі шмат». З улікам таго, што на асноўным рынку збыту — у Расіі — яе высадзілі больш, чым звычайна,

Беларуская чорна-пярэстая карова неўзабаве можа займець пароду-канкурэнта.

кошты на беларускі прадукт пачалі падаць. Гэта прыводзіць да зніжэння рэнтабельнасці вытворчасці.

«Цяпер убрана каля 11 працэнтаў пасадак, ураджайнасць у сярэднім на 3-5 кілаграмаў перавышае летаўнюю, — расказаў Вадзім Маханько. — Рэкардсмен — Талачынскі раён, дзе збіраюць 41-42 тоны бульбы з гектара, гэта высокі нават па сусветных мерках паказчык».

Акрамя гэтага, спецыяліст паведаміў, што ў Беларусі распрацаваны рэгламент вакуумавання бульбы. Было даследавана 50 сартоў культуры, толькі два з іх прыдатныя да захавання без кансервантаў у вакуумнай упакоўцы. «Сёння ў многіх краінах Еўрасаюза гэта абавязковае патрабаванне для сферы грамадскага харчавання, — адзначыў спецыяліст. — Тое ж датычыцца многіх дзі-

цячых устаноў Расіі, таму, лічу, мы таксама павінны прыйсці да такога стандарту».

Цяпер у парламенце на разглядзе знаходзіцца Закон аб экалагічным земляробстве. Падобныя дакументы існуюць у многіх краінах, яны рэгламентуюць атрыманне экалагічна чыстай прадукцыі, у першую чаргу дзіцячага і здоравага харчавання, напрыклад бульбы, без ужывання мінеральных угнаенняў і хімічных сродкаў абароны. Па досведзе такіх краін, як ЗША, можна сказаць, што поўны пераход да экалагічнага земляробства прыводзіць да падарання прадуктовага кошыка прыкладна ў пяць разоў. Таму экалагічна чыстая бульба будзе каштаваць вялікіх грошай.

Сур'ёзных поспехаў дасягнула айчынная жывёлагадоўля. Летась у краіне было выраблена 7 мільёнаў 450 тысяч тон малака. Гэтая лічба аналагічная паказчыкам 1990 года — найлепшага ў гісторыі краіны. Пры гэтым 25 гадоў таму пагалоўе кароў складала 2,5 мільёна галоў, цяпер — усяго 1,5 мільёна. Рост быў дасягнуты пераважна за кошт павышэння прадукцыйнасці. Усёго колькасць вырабленага малака на душу насельніцтва склала 760 кілаграмаў, па гэтым паказчыку Беларусь уваходзіць у дзясятку найлепшых краін

свету. Па мясе ён складае 120 кілаграмаў на жыхара, гэта 12-я лічба ў свеце.

«Менавіта сфера жывёлагадоўлі з'яўляецца ключавой для нашай сельскай гаспадаркі, — адзначыў **першы намеснік генеральнага дырэктара па навуковай рабоце Навукова-вытворчага цэнтара НАН Беларусі па жывёлагадоўлі Іван ШАЙКО**. — 95-96 працэнтаў экспарту прадукцыі сельскай гаспадаркі складаюць менавіта мяса і малако».

Такія поспехі толькі падштурхоўваюць айчынных навукоўцаў на новыя маштабныя праекты. Па словах Івана Шайко, дзякуючы інтэнсіўнаму выкарыстанню біятэхналогій, у Беларусі неўзабаве можа з'явіцца другая нацыянальная парода кароў. Цяпер у айчынных гаспадарках працуюць толькі з беларускай чорна-пярэстай, якая спалучае як высокія малочныя, так і мясныя якасці. Ужо ідзе праца па стварэнні беларускай галшцінскай пароды, якая будзе характарызавацца высокім паказчыкам вытворчасці малака — каля 11 тысяч кілаграмаў за лактацыю (у чорна-пярэстай ён складае каля 9 тысяч). Зацвердзіць новую пароду плануецца яшчэ да 2020 года.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.
lyskavets@vziazda.by

НА РУКАХ ЗАСТАЛАСЯ ТОЛЬКІ «СТАРАЯ» ДРОБЯЗЬ

*(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)*

Але вернемся ў другую палову 2016-га. Так здарылася, што мне ў крамах амаль заўсёды нават з новых грошай даюць дробную рэшту старымі. Больш за тое, пачынаюць тлумачыць гэтую аперацыю такім чынам, каб я трымаў у галаве маштаб старых цэн. Напрыклад, калі я даю прадаўцу за тавар коштам 4 рублі 23 капейкі прыгожую паперку ў 10 рублёў, то касірка аддае мне банкноту 5 рублёў і 7700 рублёў старымі. Пры гэтым яна абавязкова патлумачыць, што з вашых 100 тысяч рэшта будзе 57 тысяч 700 рублёў. Брр... Незразумела, навошта мне гэта, калі я бачу, што ў касе ёсць і капейкі. На гэты конт існуе стандартны адказ, што ёй так спакайней (так яна сябе кантралюе), да таго ж, часта людзі ад манет адмаўляюцца, а яшчэ — каб не было чэргаў.

З гэтымі тлумачэннямі я не згодны катэгарычна. Калі ў касе ёсць капейкі і металічныя рублі, то менавіта імі і трэба даваць рэшту. А мы, са свайго боку, павінны не прасіць касірку даваць нам рэшту банкнотамі ўзору 2000 года, а карыстацца выключна новымі грашыма, прывыкаць да іх, вывучаць, ведаць іх «у твар». Лепш ужо цяпер вучыцца планаваць свае пакупкі і сямейны бюджэт на месяц у маштабе новых грошай без нулёў. Насамрэч чатыры месяцы пройдуць амаль імгненна, а налета двайных цэннікаў у крамах ужо не будзе.

I капейкі «хварэюць»?

Металічных грошай на прасторы нашай дзяржавы не было больш за 20 гадоў. Таму цяпер мы пачалі разглядаць іх сапраўды ўважліва. А некаторыя двухрублёвыя манеты аказаліся «з характарам». Пасля таго, як такія грошы пабывалі ў нашых вільготных далонях і сутыкнуліся з агрэсіўным асяроддзем (пот з'яўляецца слабай кіслатой), метал пачаў акісляцца. Калі «медныя» дробныя грошы пачалі проста чарнець, то менавіта двухрублёўкі мянялі свой

колер не вельмі прыгожа. На асобных з іх пачалі з'яўляцца нейкія плямы, а часам нават яўная ржа.

На мінулым тыдні банкноту з выявай Нацыянальнай бібліятэкі кліент абменьваў на долары. А назаўтра па яе ў банк прыйшла жанчына, якая хацела мець на руках купюру менавіта гэтага наміналу.

Мяне асабіста падобныя метамарфозы нашых манет не пугаюць, але існуюць індывідуумы, якія папсаваныя грошы браць не хочуць. Адзін такі выпадак я назіраў у маршрутцы, а другі — на рынку. Што ў гэтым выпадку рабіць уладальнікам непрыгожых манет?

У прэс-службе Беларускага банка нам паведамілі, што ў любым аддзяленні гэтай фінансавай установы «кепскія» манеты без праблем (без нейкай камісіі) абмяняюць на новыя. Праўда, абмяняюць толькі пасля таго, як касірка ці іншы спецыяліст банка пераканаецца ў тым, што манеты не былі наўмысна пашкоджаны. Гэта можна выявіць візуальна ці нават з дапамогай спецыяльнай экспертызы.

А далей мы можам зрабіць высновы самастойна. Атрымліваецца, што калі нехта паспрабуе рабіць з манетамі доследы (змязшчаць іх у розныя растворы, біць малатком, плюшчыць, згінаць ці рабіць дзіркі), то потым камерцыйныя банкі такія грошы не прымуць. Магчыма, застанецца шанц аддаць гэтыя манеты ў Нацбанк, але адпаведнай інструкцыі на гэты конт рэгулятар пакуль не агучыў.

Тут будзе не лішнім нагадаць слухныя парады ад Нацбанка для тутэйшых кулібіных, якія любяць усё рабіць сваімі рукамі. Увогуле жартаваць з нацыянальнай валютай я не раіў бы нікому, бо гэта бокам можа выйсці. Выпадкі такія ўжо былі. Фальшыўкі рабіліся на звычайнай паперы і лёгка выяўляліся.

А яшчэ некалькі слоў пра сувенірныя грошы. У галоўным упраўленні наяўнага грашовага абарачэння Нацбанка нам паведамілі, што выраб выявы банкнот можа выконвацца на матэрыяльных і нематэрыяльных носьбітах. Але пры гэтым ёсць пэўныя ўмовы: пры аднабаковай выяве носьбіта памер копіі павінен складаць менш за 75% або больш за 125% ад рэальнага памеру банкнот. Пры двухбаковым выкананні — менш за 50% або больш за 200% ад

ды і старублёўкі сустракаюцца не паўсюдна.

Работнікі камерцыйных банкаў паведамілі нам, што банкноты такіх наміналаў у спажыўцоў не вельмі папулярныя. Акрамя таго, банкі не рызыкуюць закладваць у аўтаматы самаабслугоўвання сапраўды буйныя сумы грошай.

Логіка банкіраў зразумелая, але прафесійную ціканасць у кішэню не схаваш. Спачатку мы паспрабавалі зказаць 500 рублёў у адным з

арыгінала. А мы ведаем, што сапраўдная даўжыня 5-рублёвай банкноты ў нас складае 135 мм, 10-рублёвай — 139 мм, а 20-рублёвай — 143 мм. Калі дакладна ўяўляць сабе гэтыя памеры, то і праблем з «банкам прыколаў» у вас не будзе.

Асабліва рукастыя таварышаў спецыялісты Нацбанка папярэджваюць, што выкананне выявы манет можа рабіцца на любых матэрыяльных і нематэрыяльных носьбітах, за выключэннем сплаваў металаў. З пластмасы — калі ласка, можаце рабіць; пачаў капіраваць манету з металу — нажывеш непрыемнасці.

Буйныя купюры не патрэбны, пакуль...

Яшчэ напярэдадні старту дэнамінацыі спецыялісты Нацбанка казалі, што банкноты наміналам 500 рублёў у банкаматы запраўляць не будуць, а заказаць іх можна будзе непасрэдна ў вашым банку. Так і адбылося. Цяпер банкаматы не запраўляюць купюрамі па 500 і 200 рублёў,

прыватных камерцыйных банкаў. Але там нам паведамілі, што такіх банкнот у іх няма і ў найбліжэйшы час не будзе.

У прэс-службе Беларускага банка паведамілі: манеты абмяняюць на новыя толькі пасля таго, як касірка ці іншы спецыяліст банка пераканаецца ў тым, што грошы не былі наўмысна пашкоджаны.

Спецыялісты Беларускага аказаліся больш адкрытымі для СМІ. Там у мяне адразу спыталі, на якую агульную суму мне трэба заказаць такіх банкнот. Тут аказалася, што адну банкноту асабіста для мяне работнікі аддзялення заказаць у Нацбанка не будуць. Пры гэтым паведамілі, што ўжо былі выпадкі заказаў грошай гэтымі купюрамі асобнымі кампаніямі і індывідуальнымі прадпрымальнікамі. Яны заўсёды выконваюцца, але пры выкананні пэўных умоў. Увогуле, у банку паважаюць

любых кліентаў, таму мне там парайлі пакінуць свой нумар тэлефона і прозвішча. Калі ў касах аддзялення з'явіцца гэта сапраўды важкая купюра (яна адпавядае 250 доларам), то мне абавязкова патэлефануюць. Падобны выпадак у іх ужо быў на мінулым тыдні, калі банкноту з выявай Нацыянальнай бібліятэкі кліент абменьваў на долары. А назаўтра па яе ў банк прыйшла жанчына, якая хацела мець на руках купюру менавіта гэтага наміналу.

Інфакіёскі спісваюць грошы толькі ў новым «вымярэнні»

Гэтую праблему мы ўжо агучвалі яшчэ ў ліпені, але нават і мае знаёмыя працягваюць наступаць на старыя граблі. Гаворка ідзе пра тое, што мы павінны індывідуальна перайсці на новы фармат грошай і навучыцца беспраблемна карыстацца паслугамі банкаўскіх прылад самаабслугоўвання, дзе ёсць нюансы...

Цяпер усе банкаматы, інфакіёскі і банкаўскія тэрміналы дзейнічаюць у сістэме новых грошай, дзе побач з рублямі прысутнічаюць ужо і капейкі. Пры аплаце тых ці іншых паслуг машына прапануе вам самастойна набраць неабходную суму ў асобным пустым радку. Праўда, цяпер гэты радок не зусім пусты, бо там узнікае стартавая лічба 0,00. Калі мы проста націснем на лічбу 5, то на экране з'явіцца 0,05, што адпавядае 5 новым капейкам. Такім чынам, для таго, каб кліент зняў з карт-рахунку, напрыклад, 500 рублёў, яму трэба на клавітуры набраць лічбу 5 і плюс чатыры нулі. У гэтым выпадку 50 000 капеек машына аўтаматычна перавядзе ў рублі, калі на экране банкамата будзе 500,00. Такі ж алгарытм набору нам неабходна будзе выконваць пры аплаце «пластыкам» паслуг мабільных апэратараў, камунальных і іншых паслуг у інфакіёсках. Калі за паслугу вам ужо выстаўлены пэўны цэннік, то ніякіх праблем не ўзнікае, бо застаецца толькі згэдзіцца з машынай і заплаціць. Праблемы часця-

ком бываюць у тым выпадку, калі кліенту неабходна самастойна набіраць суму грошай на клавітуры.

Тут я параіў бы ўжо цяпер дакладна сабе ўсвядоміць максімальную суму грошай, якую вы збіраецеся пакласці на тэлефон, за святло, газ і іншае. Усвядоміць менавіта ў новым фармаце грошай. У свой час мая дачка прасіла мяне пакласці на яе тэлефон 50 (тады яна мела на ўвазе 50 тысяч). Днямі чуў ад знаёмага, што той па аналогіі паклаў на свой смартфон 100 рублёў новымі, а гэта было на парадок больш ад заплаванага. Ён потым вярнуў сабе залішне аплачаныя грошы, але патраціў на гэта шмат часу і нерваў. Прыйшлося ездзіць у кампанію мабільнай сувязі, пісаць там заяву, а потым праз тыдзень атрымліваць грошы ў банку. Яшчэ складанейшы будзе алгарытм вяртання грошай, якія былі залішне выдаткаваныя на іншыя паслугі.

Каля 10% купюр — у старым фармаце

Прэс-служба Нацыянальнага банка паведамляе, што прыкладна адна дзiesiąтая частка старых грошай яшчэ застаецца на руках у насельніцтва. Спецыялісты патлумачылі, што Нацбанк выключыў са звароту каля 90% купюр старога ўзору ад сумы наяўных грошай, якія знаходзіцца па-за касамі нацыянальнага фінансавага рэгулятара. Калі ж глядзець па колькасці купюр, то выната з абарачэння каля 50% старых грошай. Ва ўпраўленні інфармацыі і грамадскіх сувязяў Нацбанка дадалі, што буйных банкнот (наміналам 50, 100 і 200 тысяч рублёў) на руках у насельніцтва практычна не засталася. У Нацбанку таксама выказалі здагадку, што выключыць усе купюры з абарачэння не атрымаецца. «Па суме гэты паказчык будзе блізка да 100%, а вось па колькасці, хутчэй за ўсё, не, таму што дробныя купюры людзі захоўваюць сабе ў якасці сувеніраў», — упэўнены эксперты галоўнага банка краіны.

Сяргей КУРКАЧ.
kurchach@vziazda.by